

Gir koffein i medikamenter bedre smertelindring?

Omtalt av Ingeborg B. Lidal og Rigmor C. Berg

Flere personer opplever god smertelindring ved bruk av vanlige smertestillende medikamenter tilsatt koffein sammenliknet med tilsvarende medikamenter uten koffein. Det viser en ny Cochrane-oversikt.

Hva sier forskningen?

I denne systematiske oversikten har forfatterne (Derry og medarbeidere) samlet forskning om og vurdert effekt av smertestillende medikamenter tilsatt koffein sammenliknet med smertestillende medikamenter uten koffeintilsetning på smertelindring hos personer som har ukompliserte, moderate smertetilstander.

Forfatterne fant at:

- Flere kvinner opplever trolig god smertelindring like etter fødsel med smertestillende medikamenter tilsatt koffein (middels tillit til resultatet)
- Flere personer opplever muligens god smertelindring ved migrene eller spenningshodepine med smertestillende medikamenter tilsatt koffein (liten tillit til resultatet)
- Det er muligens liten eller ingen forskjell i antall kvinner som opplever god lindring av menstruasjonsmerter med smertestillende medikamenter tilsatt koffein (liten tillit til resultatet)

- Det er muligens liten risiko for alvorlige bivirkninger når smertestillende medikamenter tilsatt koffein brukes i angitte doser (liten tillit til resultatet)

Foto: Colourbox

Tilliten til resultatet angir hvor sannsynlig det er at forskningsresultatet ligger nær den sanne effekt. Jo større tillit, desto sikrere kan vi være på at resultatet ligger nær den sanne effekt.

Resultater: hva skjer?	Smertestillende medikamenter UTEN koffein	Smertestillende medikamenter MED koffein (65-200 mg)	Tillit til resultatet
Smerter etter fødsel Flere opplever trolig god smertelindring etter fødsel blant de som fikk smertestillende medikamenter med koffein	536 per 1000	621 per 1000 (578 til 670 per 1000)*	⊕⊕⊕○ Middels
Hodepine (migrene eller spenningshodepine) Flere opplever muligens god smertelindring blant de som fikk smertestillende medikamenter med koffein	252 per 1000	327 per 1000 (279 til 382 per 1000)*	⊕⊕○○ Liten
Menstruasjonsmerter Det er muligens liten eller ingen forskjell i antall kvinner som opplever god lindring av menstruasjonsmerter blant de som fikk smertestillende medikamenter tilsatt koffein	390 per 1000	433 per 1000 (359 til 523 per 1000)*	⊕⊕○○ Liten
Bivirkninger Det er <i>muligens</i> få alvorlige bivirkninger av medisiner tilsatt koffein når dosen ikke overskrider det som er anbefalt	Mangler informasjon	Mangler informasjon	⊕⊕○○ Liten

* Tallene i parentes viser feilmarginen (95 % konfidensintervall) - et mål på hvor usikkert resultatet er på grunn av tilfeldigheter

Bakgrunn

I dag tilbys reseptfrie smertestillende medikamenter som også inneholder koffein. Bruksrådene for en slik kombinasjonsmedisin er først og fremst kortvarige lette til moderate smerter som ved hodepine, tannpine, lette muskel- og leddsmerter og menstruasjonssmerter. Kombinasjonspreparatene er vanlige medikamenter som paracetamol, ibuprofen og aspirin, som har blitt tilsatt koffein for å forbedre den smertestillende effekten. Er det slik at kombinasjonen med koffein er fordelaktig fremfor tilsvarende medisiner uten koffein, og er en slik kombinasjon like trygg å bruke?

Hensikten med den systematiske oversikten var å undersøke hvorvidt smertestillende medikamenter tilsatt koffein ga bedre smertelindring mot akutte, ukompliserte smertetilstander sammenliknet med medikamenter med samme virkestoff – men uten tilsatt koffein.

Hva er koffein?

Koffein finnes i ulike planteprodukter og virker sentralstimulerende. Koffein kan forbedre årvåkenhet og hindre tretthet over korte perioder. Det kan forstyrre søvnen hos noen hvis det inntas før sengetid. Ordinært inntak av koffein (mindre enn 500 milligram daglig) er ikke skadelig for helsen. Avhengig av styrken inneholder en vanlig kopp kaffe omtrent 150 mg koffein og en tilsvarende kopp te omlag 50-75 mg. Koffein brukes i reseptfrie smertestillende medisiner tilgjengelig fra apotek.

Reseptfrie smertestillende medikamenter tilsatt koffein tilgjengelig i Norge

I Norge finnes flere reseptfrie smertestillende medikamenter tilsatt koffein. Disse er (salgsnavn) Fanalgin og Fenazon-Koffein som begge inneholder 500 mg fenazon og 100 mg koffein (finnes også med dobbel dose Fenazon), Paralen som inneholder 250 mg paracetamol, 250 mg acetylsalisylsyre og 50 mg koffein, og en relativt ny medisin kalt Paracetduo som inneholder kombinasjonen 500 mg paracetamol og 65 mg koffein. Disse medikamentene selges først og fremst til bruk ved lette og moderate smertetilstander, f.eks. ved hodepine, tannpine og menstruasjonssmerter. Ytterligere informasjon om medisinene finnes på statens legemiddelverks nettsider.

Hva er denne informasjonen basert på?

Forfatterne av Cochrane-oversikten publiserte denne rapporten første gang i 2012, og gjorde i august 2014 et nytt systematisk søk i aktuelle forskningsdatabaser. De fant ingen nye studier utover de 20 studiene de fant i 2012. Til sammen var 4262 personer inkludert i dokumentasjonen i oversikten. Det står ikke opplyst i hvilke land studiene ble gjennomført. Personer som ikke fikk delta i studiene (ekskluderte) var gravide og ammende kvinner, personer med kjent rusmisbruk,

personer med allergi eller intoleranse for innholdsstoffene i produktene som skulle testes ut, og personer med sykdom som kunne påvirke resultatene.

Testpersonene fikk én enkelt dose av medikamentet. Grad av smertelindring og eventuelle bivirkninger ble testet ut fra 1,5 timer til 24 timer etter inntak av medikamentene, der 12 av studiene hadde undersøkt effekten over 6-8 timer. Medikamentene som ble testet ut var enkelt doser av paracetamol (500-2000 mg), ibuprofen (100-400 mg), aspirin (500-650 mg), diclofenac (100 mg), tolfenamysyre (200 mg) – med og uten tilsatt koffein (65-200 mg).

Derry og medarbeidere har overordnet konkludert med at tilsetning av koffein (100 mg eller mer) til standard dose av vanlige smertestillende medikamenter «gir en liten men viktig økning» i andel deltakere som opplever god smertelindring. Forfatterne har ekstrapolert denne konklusjonen fra dokumentasjonen de har vurdert (20 studier). Det mangler informasjon som bygger opp om denne konklusjonen i den systematiske oversikten. Derfor har vi isteden valgt å vise frem resultatene på hvilken effekt smertestillende medikamenter tilsatt koffein har ved de smertetilstandene som var studert, nemlig smerter etter fødsel, hodepine, og ved menstruasjons-smerter. Det bemerkes at oversiktsforfatterne har studert migrene og spenningshodepine under ett selv dette er to forskjellige diagnoser.

Kilde

Derry CJ, Derry S, Moore RA. Caffeine as an analgesic adjuvant for acute pain in adults. Cochrane Database of Systematic Reviews 2014, Issue 12. Art. No.: CD009281.